

YTTRANDE i mål M5431-14

Svea Hovrätt
Mark- och miljööverdomstolen
Box 2290
103 17 STOCKHOLM

2015-01-21

M5431-14: Ansökan om tillstånd till bergtäkt och vattenverksamhet på Bunge Ducker 1:64, Region Gotland

Mark- och miljööverdomstolen har i aktbilaga 61 gett Naturskyddsföreningen Gotland tillfälle att yttra sig över inkomna handlingar (aktbilaga 46, 55, 57, 59-60). Föreningen anför att de inkomna handlingarna tillför inget som får Naturskyddsföreningen Gotland att ändra inställning och föreningen står således kvar vid tidigare yrkanden:

att Nordkalks ansökan avslås

att Nordkalks ansökan om tillstånd prövas i sin helhet

att frågan om dispens från artskyddsförordningen prövas enligt gällande lag

att domstolen inhämtar förhandsbesked från EU-domstolen

att det sker en samordnad prövning med prövningen av Svenska Minerals ansökan i Stucks

att verkställighet inte ges

Föreningen vill dock med anledning av inkomna handlingar kortfattat förtydliga några ställningstaganden och sakförhållanden. I övrigt hänvisar vi till våra tidigare inlagor och yttranden.

Ojnaremyr

Nordkalk lyfter återigen fram förhållandet att lakvatten från täkten ska infiltreras i Ojnaremyr i aktbilaga 55. Föreningen menar att naturvärden utanför Natura 2000-områdena också måste beaktas i tillståndsprocessen. Högsta domstolen har återremitterat detta ärende för en samlad, fullständig, exakt och slutgiltig bedömning. Högsta Domstolen har gjort så för att handläggningen av ärenden inte får ligga till grund för att förhindra en tillståndsprövning som uppfyller kraven i EU-direktiven. Naturskyddsföreningen Gotland anser därför att naturvärdena i t.ex. Ojnaremyr också måste beaktas för att möjliggöra en samlad, fullständig, exakt och slutgiltig bedömning av Natura 2000-frågorna

EU-kommissionen har frågat regeringen hur Natura2000-områden valts ut på norra Gotland eftersom det förefaller som kalkstensutvinning på ett felaktigt sätt har beaktats gällande att Ojnaremyr ännu inte har pekats ut som Natura 2000-område. Länsstyrelsen i Gotlands län och Naturvårdsverket pekade ut Ojnaremyr som Natura2000-område 2005 men dåvarande och efterföljande regeringar har inte gett området något formellt skydd trots att det hyser toppobjekt av internationellt prioriterade naturvärden enligt art- och habitat direktivet och fågeldirektivet (exempel på prioriterade habitat: 7210, 6280, 6210, 7220, 9010 och arter: trana, ängshök, nattskärja, spillkråka, trädlärika, törnskata). Regeringens statsråd tydliggjorde de avvägningar som gjorts när Ojnaremyr inte pekats ut som natura2000-område 2005: *"Jag är väl medveten om de naturvärden som finns i området Ojnaremyr. Samtidigt står det klart att området har stor betydelse för kalkindustrin på Gotland."* (svar på skriftlig fråga 2005/06:21232) vilket på ett tydligt sätt visar att beslutet att inte peka ut området har beaktat

faktorer som inte får vägas in (se t.ex. C 355/90, C-371/98 m.fl.).

EG-domstolen har tydligt slagit fast i Santona-fallet (C 355/90) att områden som ska skyddas enligt unionens direktiv har ett skydd även om medlemslandet formellt inte har skyddat det. Att ett medlemsland brister i handläggningen och implementeringen av unionens direktiv och på felaktiga grunder inte skyddar ett område betyder således att området ändå är skyddat i enlighet med unionens direktiv. Vidare har Miljödomesten slagit fast att naturtyper som inte är utpekade inom ett Natura2000-område har samma skyddsstatus som om de vore upptagna på förteckningen av habitat som ska skyddas och att skyddet genom nätverket Natura 2000 därmed gäller för alla de naturtyper som nätverket avser att skydda (MÖD 2003:105). Att Länsstyrelsen, i det fallet Länsstyrelsen i Västra Götalands län, brustit i handläggningen och implementeringen av Art- och habitatdirektivet ska inte ligga till grund för att habitat inte är skyddat enligt Artikel 6 i Art- och habitatdirektivet 92/43/EEG. Högsta Domstolen menar att domstolars handläggning av ärenden *"inte får ligga till grund för att förhindra en tillståndsprövning som uppfyller kraven i artikel 6.3 i rådets direktiv 92/43/EEG"* (NJA 2013 s. 613, T3158-12).

Naturskyddsföreningen Gotland menar att regeringens handläggning och bristande implementering av Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet gällande Ojnaremyr, av ovan anförda anledningar, inte får ligga till grund för att förhindra en tillståndsprövning som uppfyller kraven i artikel 6 i rådets direktiv 92/43/EEG. Verksamheten i Bunge Ducker 1:64 måste därför också tillståndsprövas enligt 7 kap. 28 a och b §§ miljöbalken gällande internationellt prioriterade arter och habitat i Ojnaremyr. Om inte så sker kan inte en samlad, fullständig, exakt och slutgiltig bedömning av Natura2000-frågorna göras. Det material som domstolen har angående naturvärdena i Ojnaremyr anser vi med stor tydlighet styrker att prioriterade arter och habitat listade i EU-direktiven kommer att påverkas mycket negativt vilket omöjliggör att tillstånd ges för den ansökta verksamheten, även av denna anledning.

Föreningen noterar även att de närliggande och angränsande Natura 2000-områden följer markägargränser och inte naturvärden. Även detta strider mot hur Natura2000-områden ska pekas ut. Av ovan anförda anledningar menar föreningen att även naturvärden i angränsning till utpekade Natura2000-områden ska vägas in i tillståndsprövas enligt 7 kap. 28 a och b §§ miljöbalken gällande internationellt prioriterade arter och habitat. Om så inte sker kan inte en samlad, fullständig, exakt och slutgiltig bedömning av Natura2000-frågorna göras. Det material som domstolen har angående naturvärdena i angränsning till Natura2000-områdena anser vi med stor tydlighet styrker att prioriterade arter och habitat listade i EU-direktiven kommer att påverkas mycket negativt vilket omöjliggör att tillstånd ges för den ansökta verksamheten, även av denna anledning.

Tillämpning av artskyddsförordningen i tillståndsprövningen

Föreningen menar att hänsyn till bestämmelserna i artskyddsförordningen ska vägas in under tillståndsprövsprocessen. Detta gäller även för arter som inte berörs av Natura2000-områden eller har sin hemvist utanför sådana områden men som kan tänkas påverkas av verksamheten. För att en sådan bedömning ska kunna genomföras måste underlag för varje art presenteras. Detta saknas idag. Om inte varje vetenskapligt tvivel kan skingras kan tillstånd heller inte ges. Artskyddsförordningen ska ses som en specificering av hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken (t.ex. M 7639-11, M4937-14). Då detta inte gjorts under tillåtighets- samt tillståndsprövningen för Bungetäkten är det upp till Mark- och miljööverdomstolen att denna gång se till att reglerna i artskyddsförordningen följs. Om inte kan inte en samlad, fullständig, exakt och slutgiltig bedömning göras.

Avvägning mellan riksintressen

Föreningen anser att riksintressefrågan inte är avgjord tidigare i och med Högsta Domstolens avgörande. Föreningen kan inte heller finna att det tidigare under tillåtighets – och tillståndsprcessen har vägts in hur riksintressen utses vid lokaliserings- och riksintressefrågan. Detta är en central del för att kunna väga riksintressen mot varandra.

Riksintresset för mineralutvinning gällande kalkfyndigheter följer markägargränser och inte gränsen för fyndigheten. I praktiken är det kalkstensexploater som meddelar Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) att de har fyndigheter på egen mark som de vill exploatera vartefter SGU pekar ut området som riksintresse. Riksintresset speglar således inte fyndighetens utformning (inga kalkstensfyndigheter följer raka markägargränser) eller förekomsten av kalksten av olika "kvalitéer" (inga undersökningar av all kalksten på Gotland har genomförts). I övrigt hänvisar vi till tidigare yttranden gällande alternativa lokaliseringar av kalkbrytning på Gotland och i övriga Sverige.

Riksintresset för naturvård pekas ut på vetenskapliga grunder och tar inte hänsyn till markägargränser. Dessa innehåller också en mosaik av olika naturvärden där vissa områden är skyddsvärda lokalt och andra är extremt hotade lokalt, nationellt och internationellt. Variationen är således stor inom riksintresset och utpekade områden på Gotland speglar öns naturvärden väl.

Vid avvägningar av riksintressen är det myndigheternas roll, i detta fall domstolens, att väga in dessa sakförhållanden vid riksintresse avvägningar. Detta har inte tidigare vägts in och Naturskyddsföreningen Gotland menar att så måste ske.

Anncatrin Hjernquist
Ordförande
Naturskyddsföreningen Gotland